

NORGES HØYESTERETT

Den 28. oktober 2020 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med justitiarius Øie og dommerne Østensen Berglund og Høgetveit Berg i

HR-2020-2083-U, (sak nr. 20-143400STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Bjørn André Gulstad)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens straffutmåling i sak om mishandling i nære relasjoner.
- (2) A, født 00.00.1969, ble 29. november 2018 tiltalt av statsadvokatene i Hordaland, Sogn og Fjordane for overtredelse av straffeloven 1902 § 219 første ledd. Tiltalebeslutningen har følgende gjerningsbeskrivelse:

«I tiden fra påsken 2012 og frem til 24. februar 2014 på bopel i ---veien 00 i X, på hytte på Y og andre steder i Norge og på reise i utlandet, har han jevnlig psykisk mishandlet sin daværende samboer B, og noen ganger utøvd vold mot eller truet henne.

Mishandlingen har bestått i at han;

- Nektet, begrenset eller kontrollerte hennes personlige frihet, herunder mulighet til sosial deltagelse på fritid, eller på kurs, reiser eller sosiale arrangement i regi av hennes arbeid.
- Krevde tilgang til hennes koder og passord til mobiltelefon og til sosiale medier, for å lese og kontrollere hennes meldinger og mailer, også jobbmail.
- Kom med ulike beskyldninger, utsatte henne for lange 'avhør', og kom med nedsettende eller sjikanerende bemerkninger som at han kalte henne 'hore', 'utpult død kjøtt', 'skinnfille', 'mentalt skadet', 'jævla fitte', 'billig-dritt', og beskylte henne for å 'pule' med alt og alle.
- Gjentatte ganger krenket henne seksuelt.
- Krevde at hun skulle legge om til ---dialekt, og ble rasende hvis hun snakket ---dialekt.
- Truet med å slå og med å voldta henne.
- En gang tok hardt tak i henne og ristet henne, mens han sa han kunne 'denge' henne.
- En gang tok tak i kjeven hennes og holdt fast.

- Torsdag 20. februar 2014 kom han rasende etter henne inn på badet, tok tak i halsen hennes, og løftet henne opp og dunket henne inn i veggen, mens han holdt tannbørsten hevet mot øynene/ansiktet hennes. Kort tid etter da hun ville forlate leiligheten, tok han fra henne telefonen og tok tak rundt halsen hennes og dro henne fra gangen og inn til soverommet, holdt henne fast og rev av henne noe klær.

Alt med den følge at hun daglig levde i frykt for ytterligere krenkelser og mishandling.»

(3) Bergen tingrett avsa 19. desember 2019 dom med slik domsslutning:

- «1. A, født 00.00.1969, frifinnes for overtredelse av straffeloven (1902) § 219 første ledd.
- 2. A dømmes til å betale erstatning til B med 75 000 – syttifemtusen kroner – innen to uker fra dommens forkynnelse.»

(4) Påtalemyndigheten anket til Gulating lagmannsrett over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. A anket over kravet om oppreisningserstatning, men det ble under saksforberedelsen avklart at denne begjæringen ble for sent fremsatt. Det sivile kravet er derfor rettskraftig avgjort ved tingrettens dom.

(5) Gulating lagmannsrett avsa 28. august 2020 dom med slik domsslutning:

- «1. A, født 00.00.1969, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 219 første ledd til fengsel i 10 – ti – måneder. Fullbyrdelsen av 4 – fire – måneder utsettes i en prøvetid på 2 – to – år, jf. straffeloven (2005) § 34 andre ledd jf. første ledd.
- 2. A, født 0.00.1969 dømmes til å betale sakskostnader for tingretten med 2000 – totusen – kroner.»

(6) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder straffutmålingen. Han har i korte trekk anført:

(7) Den utmålte straffen er for streng. Det hadde vært mer passende å ta utgangspunkt i en fengselsstraff på seks måneder. Videre bør hele straffen gjøres betinget. Det vises til at A har eneomsorgen for sin 14 år gamle sønn, og dessuten til at han ved en lengre tids soning mest sannsynlig vil miste jobben.

(8) Lagmannsretten har ikke i tilstrekkelig grad tatt hensyn til den lange tiden som er gått siden lovbruddet, og til at lovbruddet ble begått rett før A 12. desember 2014 ble dømt i en annen sak. A ville ha fått en lavere samlet straff hvis de to straffbare forholdene hadde blitt pådømt samtidig.

(9) *Påtalemyndigheten* har nedlagt påstand om at anken forkastes. Lagmannsrettens straffutmåling er klart ikke for streng.

(10) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken gjelder lagmannsrettens straffutmåling for et forhold A ble frifunnet for i tingretten. Etter straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum, jf. andre ledd fjerde punktum, kan anken da bare nektes fremmet hvis Høyesteretts ankeutvalg enstemmig finner det klart at anken ikke vil føre frem. Avgjørelsen skal begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.

- (11) Ettersom anken gjelder straffutmålingen, får straffeprosessloven § 344 anvendelse ved vurderingen av om anken kan nektes fremmet, jf. HR-2016-1803-A avsnitt 18. Vurderingstemaet er dermed om det er et åpenbart misforhold mellom den utmålte straffen og de straffbare handlingene.
- (12) A er domfelt for vold i nære relasjoner gjennom en periode på 20 måneder. Handlingene omfattet trusler, verbale krenkelser, vold og seksuell hardhendt adferd, som beskrevet i tiltalen gjengitt foran. Fornærmede levde i «kontinuerlig frykt for ubehagelige og vanskelige situasjoner dersom hun sa ham imot og ikke fremstod som en kjærlig kjæreste for ham», jf. lagmannsrettens dom på side 8. Om handlingene heter det i lagmannsrettens dom:
- «... For det første gav de intense avhørene i kombinasjon med viten om hva tiltalte hadde gjort før, fornærmede en begrunnet, alvorlig og kontinuerlig frykt ...
- For det andre gjorde tiltaltes kontroll av fornærmedes tidsbruk og hennes ulike kommunikasjonskanaler at hun hele tiden måtte posisjonere seg for å unngå ubehagelige episoder ... Psykolog Meyer Nilsens journaler og forklaring om fornærmedes PTSD-symptomer og andre psykiske problemer da han startet opp behandling av henne i januar 2014, underbygger styrken og alvoret i det fryktregimet fornærmede ble utsatt for.
- For det tredje må forholdene ovenfor ses i sammenheng med tilfeller av vold, trusler og hardhendt behandling ved seksuelt samvær.»
- (13) Ankeutvalget bemerker at det klare utgangspunktet ved overtredelser av straffeloven § 219 er ubetinget fengselsstraff, jf. eksempelvis Rt-2014-1011 avsnitt 24. I Rt-2015-1115 avsnitt 13 angis følgende generelle retningslinjer for straffutmålingen:
- «Straffutmålingen ved mishandling i familieforhold beror på en samlet vurdering, hvor sentrale momenter er hvor lenge krenkelsene har funnet sted, karakteren av krenkelsene, hyppigheten, skadepotensialet og de konkrete skadevirkningene, jf. Rt-2010-129 avsnitt 18. Karakteren av voldshandlingene er ikke i seg selv avgjørende – det sentrale er ‘i hvilken grad disse danner et mønster som resulterer i at den som rammes må leve under et ‘regime’ preget av kontinuerlig utrygghet og frykt for vold’, jf. dommen avsnitt 21.»
- (14) Lagmannsretten har tatt utgangspunkt i disse momentene. Videre har retten hensyntatt at lovbruddet i sin helhet ble begått før den nye straffeloven trådte i kraft, og korrekt vist til at straffenivået har vært i en gradvis opptrapping fra 2010 til 2015.
- (15) Ved den konkret straffutmålingen har lagmannsretten særlig sett hen til avgjørelsen i HR-2018-390-A. Her ble straffen for psykisk og fysisk vold som strakk seg over en periode på om lag åtte måneder, angitt til fengsel i seks måneder. Selv om Høyesterett fremhevet at mishandlingen lå nær nedre grense for hva som ble rammet av straffeloven § 219, ble det vektlagt at «fryktregimet med kontroll, sanksjoner og psykisk nedbryting som A etablerte rundt samboeren [var] alvorlig.» Volden i saken den gang var noe mer alvorlig enn i saken her, og forholdene ble der delvis begått mens barn var til stede.
- (16) Lagmannsretten la til grunn at avgjørelsen fra 2018 tilsier at straffen for A som utgangspunkt bør settes til 10 måneders fengsel. Ankeutvalget er enig i dette. Utvalget peker særlig på at mishandlingen foregikk over atskillig lengre tid, om lag 20 måneder. Fornærmede levde i denne perioden med en frykt for vold og en følelse av å leve under et trusselregime, som

kunne oppleves som verre enn de enkelte voldshandlingene, jf. Rt-2004-844 avsnitt 13 om belastningene ved dette.

- (17) Lagmannsretten la i skjerpene retning vekt på at A tidligere var dømt for lignende handlinger. Dette ble imidlertid oppveid av formildende omstendigheter, blant annet at det straffbare forholdet lå relativt langt tilbake i tid.
- (18) Til tross for det klare utgangspunktet om ubetinget fengsel i saker av denne karakter, hvor allmennpreventive hensyn veier tungt, jf. Rt-2014-1011 avsnitt 24 og 25, kom lagmannsretten til at fire måneder av fengselsstraffen skulle gjøres betinget. Slik straffutmålingen er begrunnet, synes den delvis betingede delen av straffen å ha sammenheng med at A har den daglige omsorgen for en 14 år gammel sønn med oppvekstvansker, og at andre i familien vanskelig kan dra omsorg for gutten. Ut fra de opplysninger som foreligger, er ankeutvalget av den oppfatning at lagmannsretten har tatt tilstrekkelig hensyn til As omsorgsforpliktelse og barnet som berøres av saken.
- (19) Ankeutvalget kan heller ikke se at lagmannsretten uttrykkelig burde drøftet om A risikerer å miste jobben som følge av fravær ved soningen. En slik risiko vil normalt foreligge der det skal sones en fengselsstraff av en viss lengde. Utvalget peker videre på at deler av straffen er gjort betinget. Ut fra rettspraksis ville det ikke vært grunnlag for å gjøre større deler av dommen betinget på grunn av konsekvensene soningen kan få for As arbeid, jf. blant annet Rt-2012-1089 avsnitt 31.
- (20) Heller ikke de øvrige momentene forsvareren har pekt på kan begrunne en ytterligere reduksjon av straffen, eller at en større del av den gjøres betinget. Dette gjelder både betydningen av straffeloven § 82 og tiden som er gått siden lovbruddet. Ankeutvalget slutter seg her til lagmannsrettens begrunnelse. Utvalget tilføyer at dommen mot A fra 2014, hvor han ble dømt for å ha mishandlet en annen tidligere samboer, ble gjort fullt ut betinget fordi lang saksbehandlingstid i saken innebar brudd på Den europeiske menneskerettskonvensjon EMK artikkel 6.
- (21) Etter ankeutvalgets syn er lagmannsrettens straffutmåling i samsvar med praksis, og det foreligger ikke et åpenbart misforhold mellom utmålt straff og de straffbare handlingene, jf. straffeprosessloven § 344. Høyesteretts ankeutvalg finner det på denne bakgrunn enstemmig klart at anken ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Ankeutvalget er videre enstemmig av den oppfatning at anken heller ikke gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd andre punktum. Anken nektes derfor fremmet.

S L U T N I N G

Anken nektes fremmet.

Cecilie Østensen Berglund
(sign.)

Toril Marie Øie
(sign.)

Borgar Høgetveit Berg
(sign.)